

MAHEPÕLLUNDUS AITAB ELLU JÄÄDA

EESTI LÕODUS

Populaarteaduslik ajakiri. Ilmunud 1933. aastast. 6,90 €

Mai-juuni 3/2025

AASTA LIBLIKAS

Omapärast samblikukoid
ei pane tähelegi

TEOD JA NÄLKJAD

Võõrliike tuleb üha
juurde

URVASTE

Silmapaistev
kihelkond

PUISNIIDUD

Vaimne kultuuripärand
kõnetab

9 770131 586018

2 TOIMETAJA VEERG:
PIRET PAPPEL

3 SÕNUMID

8 SEIK: Me loodusteaduste
suurkujud on jõudnud
postmarkidele.
JUHANI PÜTTSEPP

10 TAIMEÖKOLOOGIA: Taimedel pole
ükskõik, kellega sigida: erikaelsus
kui põnev perekonnaseis
MARIANNE KIVASTIK vaatleb
nurmenuku näitel
putuktolmlejate taimede elu
võimalikke arenguid
kliimamuutuste ja maakasutuse
taustal

**14 MAAILMA
MAHEPÖLLUMAJANDUS**

16 ELURIKAS PÖLLUMAJANDUS:
Mahepöllumajandus hoiab
keskkonda
ELEN PEETSMANN, LIINA TALGRE
hindavad mahepöllumajanduse
olukorda meil ja mujal - peale
keskkonnahoiu edendab see
inimeste tervist

**22 KAHJURIKINDEL
PÖLLUMAJANDUSMAASTIK**

24 TEGUTSE TEADLIKULT: Teod ja
nälkjad aias: kas kahjurid või
kasulikud kaaslased?
MARTIN TIKK annab soovitusi,
kuidas koduaias limustega
sõbralikumalt hakkama saada

26 TUNNE LOODUST: Ülevaade Eesti
maismaatigudest
LIINA REMM, VELJO RUNNEL ja
VILLU SOON tutvustavad meie
maismaatiguid, nii kojaga kui ka
kojata limuseid

34 AASTA MULD: Klibumuld:
haruldane, aga huvitav
RAIMO KÖLLI ja KARIN KAUER
vaevad tänavuse aasta mulla
omapärasid, muu hulgas pole
majanduslikult tegemist just
kõige olulisema mullatüübiga

38 POSTER: Eesti Looduse
fotovõistluse auhind väikese
taime foto eest noorte
kategorias; LAURA MELLIK

40 INTERVJU: Igasugune muutus
tekitab alguses kõhedust.
Loodusteadlase ja -fotograafi
URMAS TARTESEGA vestelnud
RAINER KERGE

48 SADA RIDA EESTI LOODUSEST:
Metsistunud mets. LIIS KURESOO

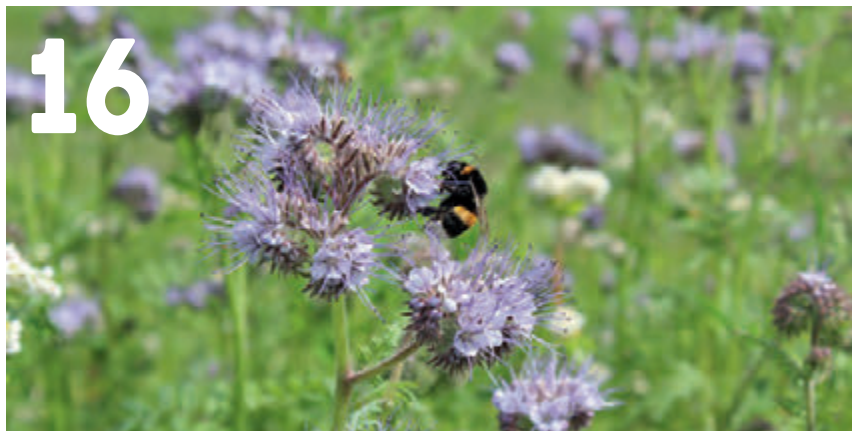

Foto: Elen Peetsmann

Foto: Radovan Coufal

Foto: Aldo Luud

50 EESTI KIHELKONNAD: Urvaste,
kuulsate vaadetega kihelkond

58 PÄRANDNIIDUD: Puiisniitude
vaimne kultuuripärand
Meeli Mesipuu kiidab puiisniitude
hooldajate tööd ja selle tulemust:
puiisniite võib pidada meie
rahvusmaastikeks

64 TÖÖJUHEND: PlutoF GO, nutikas
abiline loodushuvilistele
KRISTJAN ADOJAAN soovitab
vaatlusi ja eksemplare talletada
nutiseadmes kergesti kasutatava
abivahendiga

66 METSAST JA PÖLLULT: Hernes
ehk Seitse poissi ühes kindas
TRIIN NÕU vaatleb meie tuntud
toidutaime: pealtnäha üldtuntud,
ent oma varjatud eripäradega

68 AASTA SAMMAL:
Roosiaed metsas
KAI VELLAK ja NELE INGERPUU
juhatavad aasta sambla tundmise
teele, pealtnäha on see väga
lihtne!

70 AASTA LIBLIKAS:
Rohesamblikuöölane
ALEKSANDER POTOTSKI, RISTO
HAVERINEN ja ITI JÜRJENDAL
sobitavad tutvust vähe tuntud
putukaliigiga, keda ei pruugi igal
aastal nähagi

72 EESTI RAAMAT 500: Lapsepõlve
raamaturiigi maiuspala: Fred
Jüssi „Rebasetund“
PIRET PAPPEL meenutab olulist
aimeraamatut, mis on mõjutanud
nii teda kui ka paljusid teisi
loodushuvilisi eelmise sajandi
lõpukümnenditel

74 RAAMATUD

76 IN MEMORIAM: KRISTA ARU,
VIIVE VIIRA,
ALEKSANDER MAASTIK,
HEINO KASESALU

78 LIHTNE KÜSIDA

79 RISTSÕNA

80 SÜNNIPÄEVAD

ESIKAANEL:
Rebane

Kaanefoto:
Ingmar
Muusikus

LOODUST VAATLEMA!

Tänavune kevad on kulgenud heitlikult. Suurel reedel tõusis õhutemperatuur Kagu-Eestis peaaegu 28 kraadini. Nende ridade kirjutamise ajal öitseb mu aknaaluses peenras maajalg. Külma tuule ja lõrtsisaju eest hoiatav nädalaprognoos annab siiski märku, et suveni on aega.

Ornitoloogiaühing peab arvet saabuvate rändlindude kohta. Jäi silma, et esimest suitsupääsukest märgati tänavu juba 9. märtsil. Viimase kümne aasta keskmisega võrreldes on see vaatlus suisa kuu aega varasem. Samas jääb paljude liikide saabumise aeg täpselt normi piiresse.

Kuivõrd eriline on soojalainete ja külma vaheldumisega kulgev 2025. aasta kevad, saabki hinnata alles mõne aja pärast. Selleks on vaja andmeid. Mida parem on andmestik, seda täpsemaid teadmisi on võimalik saada meie looduse kohta. Kodanikuteaduse andmete vundamendi põhjal tehakse ka üha tõsisemat teadust, nagu näitab siinses ajakirjanumbris avaldatud kirjutis nurmenukkudest.

Teadmistes on jõud, *scientia potentia est*. Üks suur teadmiste allikas on Loodusajakirja raadiosaadete arhiiv, mida soovitame kuulata meie kodu-lehelt loodusajakiri.ee/raadiosaated. Saade ise läheb mõneks ajaks loominguks puhkusele.

Harrastusteaduse projekte, milles osaleda, on meil iga aastaga üha rohkem. Pakume lugeda õpetust, kuidas kasutada ühtset veebipõhist elurikkuse andmesüsteemi PlutoF. Kasutamaks seda välitöödel, on loodud nutirakendus PlutoF GO. Sinna ootavad vaatlusi nii maismaatigude uurijad (vt artiklit lk 64–65) kui ka uue linnuatlase koostajad.

Ka rahvusvaheline tolmeldajate seire ootab Eesti huviliste vaatlusi. Keskkonnaagentuuri vabatahtliku seire ja harrastusteaduse projektide nimekirja Loodusveebis muutub samuti iga aastaga üha põnevamaks: lisandunud on näiteks madude ja ujurite seire, samuti saab teada anda kasetriibiku elupaikadest.

Peatselt algab looduskaitsekuu, mille tänavune teema on „Elurikas maaelu“. Seetõttu saab siinses numbrist lugeda ka mahepõllunduse kohta.

Ilusat kevadet!

Piret Pappel

Foto: erakogu

EESTI LOODUS

76. aastakäik Nr 3, mai-juuni 2025

Toimetuse aadress:
Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.ee

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
toomas.kukk@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Katre Palo**
katre.palo@loodusajakiri.ee

Toimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
monika.salo@loodusajakiri.ee

Kujundaja **Raul Kask**
raul@ww.ee

Teabegraafika: **Andrei Kupjanski**

Makett: **Martin Mileiko** (Profimeedia)

Toimetuskolleegium:
Tiit Hennoste, Jüri Kaljundi, Toomas Kukk, Marju Kõivupuu, Ott Luuk, Lauri Mällo, Arko Olesk, Taavi Pae, Janika Ruusmaa, Irja Saar, Jaanus Terasmaa, Angelika Verš

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri

Rävala pst 10, 15042 Tallinn
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/eestiloodus

Tegevtoimetaja **Katre Palo**
610 4105, loodusajakiri@loodusajakiri.ee

Reklaam: **Riho Kinks**
508 6690, riho.kinks@loodusajakiri.ee

Tellimine:
www.tellimine.ee/loodusajakirjad
666 2233, tellimine@ohtulehtkirjastus.ee

Tellimine välismaale:
www.ke.ee, info@ke.ee

Loe veebist:
Eesti Looduse värsked artiklid leiab ka veebist www.eestiloodus.ee

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2025

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse rahastusel

Trükitud trükikojas Printall

ISSN 0131-5862 (trükis)
ISSN 2228-3692 (võrguväljaanne)